

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14— "
 Pe 3 luni . . . 7— "
 Pe o lună . . . 2-40 "
 Numărul popular:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2— "
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Baththyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.

Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 filerl.
 Manuscriptele nu se in-
 napoiază.

Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Puterea asocierii

Poporul nostru e lipsit de cea mai mare putere, pe care o poate valora societatea omenească; de puterea asocierii.

În fața concurenței enorme, pe care o desvoltă lupta pentru viață pe terenul muncii productive, poporul nostru se află în rânduri răzlețe, fără organizație concentrată, fără conducere conștientă asupra scopului și mijloacelor trebuitoare, fără ajutorul atât de efectiv al sprijinirii împreună.

„Unde-s doi puterea crește și dușmanul nu sporește“. Aceasta o știm din carte și o cântăm la zile de veselie, dar numai arareori ne și gândim asupra marelui adevăr cuprins în cuvintele poetului; de făcut ceva — și mai rar.

Poporul nostru, n'a ajuns să înțeleagă bunătatea fără margini, ce residă în asociere și lipsit de rezultatele ușurătoare ale lucrării împreună își mistuie zadarnic toate puterile sale într-o concurență, pe care el este silit să o poarte între condițiuni mult mai nefavorabile, decât acele elemente, cari se îmbogățesc din surplusul muncii românești.

„De și împărțirea bunurilor materiale și valoarea roditoare a muncii, atârână dela chipul de producțiune al necesariilor vieții, a cărei schimbare este neatârnată de la voința omului, ci este supusă legilor de veci ale evoluțiunii istorice, totuși îndreptarea stărei economice a poporului este posibilă prin indemnarea muncii lui spre terene mai larg roditoare, prin aplicarea forțelor ce residă în aso-

ciare, prin regularea intenționată a schimbului de valori astfel, ca surplusul inevitabil al valorii muncii românești să alimenteze tot numai viața românească“.

În aceste cuvinte s'a formulat programul de propagandă al acestui ziar cu referință la viața economică a poporului nostru și nu ne înșelăm, dacă vom susține că cea mai înaltă datorie a intelectualilor români este, să îndrume viața economică a poporului nostru muncitor spre asociere.

Nu suntem noi absoluți lipsiți de începuturi pe acest teren. Avem instituții de credit, cari cel puțin în parte au scăpat poporul român de sub uzura capitalismului străin. Avem câteva, foarte puține, reuniuni agricole. Prin activitatea însuflețită a unor idealisti vrednici de recunoștința noastră s'au înființat mai ales în timpul din urmă multe tovărășii, chiar și la poporul țărăn. Ici-colea sunt organizații în societăți și meseriașii români, cari par'că tot n'au aflat încă rostul adevărat al asocierii și consideră aceste societăți mai mult ca reuniuni de distracție socială, nu ca mijloc pentru a potența roadele muncii lor productive.

Avem dar începuturi, modeste, ce e drept, dar le avem. Însă începuturile acestea să nu ne înșele vederea, căci lungă e încă calea, ce ne așteaptă până vom ajunge la mărețul ideal, ca prin regularea potrivită și sistematică a schimbului de valori, surplusul inevitabil al valorii muncii românești să alimenteze tot numai viața românească.

Până când muncitorul român va fi necesitat să producă valori pe sama străinului, care din renta apropiată de dânsul

din aceste valori, sprijinește toate întreprinderile menite să țină pe români în starea de nedreptate, în care ae află astăzi, — până când țărânul Român își va da partea mai mare din produsul muncii sale câștig comerciantului și birtașului străin, privit și sprijinit de puterea publică ca sentinela credincioasă a politicii de Stat, care nefericește pe Români, câtă vreme meșteșugarii străini (fauri, rotari, pielari, cojocari și toți ceilalți) își vor plăti din banii Românilor vinul și berea, de care însuflețindu-se injură pe „valahi“, — câtă vreme Români vor fi siliți să-și vândă produsele agricole cu prețuri reduse în timp nepotrivit străinilor în lipsă de magazine și fonduri pentru anticipații pe aceste produse, anticipații rentabile și pentru celce dă și pentru celce ia: — până atunci viața noastră de Români rămâne lipsită de condițiile cele mai prielnice și toate sforțările noastre politice se vor răzima simplu numai pe declamațiile rostite pela banchetele noastre culturale ori din când în când prin salele mucegăite ale comitatelor, unde se mai pot alege și Români la congregație, iară rezultatele politicii noastre, lucru firesc, vor fi în proporțiune cu interesele reale, cari așteaptă validitatea lor prin politica naționalistă.

Iată un teren vast de muncă pentru toate ambițiunile nobile. Nu trebuie să fii nici deputat dietal naționalist, nici membru în comitetul central executiv al partidului național român, pentru ca să te știi în drept a agita, a propaga, a săvârși asocierea forțelor de viață și a muncii românești astfel, ca circulația firească a bunurilor produse de munca românească să se

La căderea Parisului

— 28 Ianuarie n. 1871 —

De dr. Horia Petra-Petrescu.

În 28 Ianuarie st. n. se împlinesc 40 de ani dela capitularea Parisului. Tratatul între Bismarck și Jules Favre au avut ca rezultat un armistițiu general de 3 săptămâni, în schimbul căruia Parisul a fost silit să capituleze. Germanii au intrat în forturile orașului, 7456 oficeri, 241.686 soldați francezi au depus armele, oficerii și 132.000 de soldați au fost declarați prizonieri. Parisul a fost silit să plătească 200 milioane franci contribuție de război, a predat 1964 tunuri și 177.000 puști — până când blocada orașului care a ținut 132 de zile, a costat pe Germanii viața a 689 de oficeri și 13.370 soldați.

Una din cele mai dureroase înfrângeri din istoria omenimei.

Cine vrea să simtă întreagă starea sufletească a parisianului de pe timpul asediului, a acestor 132 de zile, să citească volumul de impresii a criticului francez Francisc Sarcey: „Le siège de Paris“, (asediul Parisului) scris sub nemijlocita impresie a momentului.

O carte dureroasă, care nu se poate da uitării, dacă ai cetit-o odată. Sufletul unui francez adevărat, care se bucură, râde, hohotește, se întunecă, se întristează, amenință, scârnește, blăstămă, e gata se izbucnească în plâns nebun în

fața adevărului crud, care taie în carne vie. O icoană fidelă a dezastrului național.

„Am greșit, — mărturisesc rândurile lui Sarcey, — și greșelile noastre au primit o pe deapsă grozavă“.

Pe dinaintea ochilor îți defilează o serie nesfârșită de amănunte, cari de cari mai interesante: încrederea oarbă dela început; proclamarea adresată de Napoleon al III-lea poporului său, când era să se declare războiul, proclamație, care se termină cu cuvintele: „Un popor mare, care apără o cauză dreaptă, nu poate fi învins!“ Scena patetică, când micul prinț moștenitor, dus pe câmpul de luptă, ridică un glonte, care i-a căzut la picioare și soldații plâng de emoție; iluziile nebune ale gazetarilor; nerăbdarea publicului, comentarele lui glumețe, urmărirea armatei franceze (câți nu și-au cumpărat harta teritorului german și nu s'au aprovizionat cu stegulețe franceze să le implante, citind rapoartele de pe câmpul de luptă, în orașele germane!) — și mai apoi — nimicirea tuturor planurilor, a tuturor idealurilor; înfrângerile tot mai multe și tot mai grele, până la desfășurarea luptei în inima țării, în gloria neamului francez, în Paris.

Dacă ai inimă plângi, să fi chiar dușmanul cel mai încarnat al Francezilor. Cu cât mai greu pentru un Francez, pentru un om de elită, care a urmărit cu ochii de aproape această grozavă cădere. Urmărește trupele, cari trec și cari staționează în Paris — echipamentul e rău, ținuta este lipsită de disciplină, insubordonarea față de

autorități este evidentă. Se plimbă pe stradele pe bulevardele Parisului: de câte sute de ori nu cântă mulțimea entusiasmata „Marseilleiza“, cu capetele descoperite, cu mâinile ridicate în aier! Fusese numai o veste falsă victoria anunțată — frații, tații, cumnații, verii, duși pe câmpul de luptă, au suferit — dimpotrivă — o înfrângere. Se poate o durere mai mare?

Invinși? Din partea cui? Din partea acolora, pe cari nu-i învredniceau decât cu cuvintele de „barbari“, de „inculți“, de „vandali“. Să simți acum că epitetele astea, date de tine, sunt cu atât mai grele, cu cât „barbarii“ ăștia și-au pus genunchele în piept și te-au silit să te predai!

Barbari? Nemții au știut ce fac. Până când Francezii trăiau în dulcea iluzie că nu există pe suprafața pământului un neam, care să li-se împotrivescă și până când nu-și dădeau osteneala să cunoască starea reală a popoarelor, Germanii s'au consolidat, au muncit din greu, și-au pus temelii solide școalelor lor, (din ele au ieșit învingătorii de pe câmpiile franceze!) au supravegheat mișcările sociale-culturale ale celorlalte neamuri și au dat lupta. când s'au crezut capabili să o ducă la izbândă.

*

Anul trecut, în August, am vizitat Măiența.

Ce liniște acum față de ce a fost cu 40 de ani mai înainte! Atunci orașul lui Gutenberg era cartierul general, punctul de concentrare al armatelor germane.

facă prin arterele marelui trup al națiunii române, însănătoșându-l și înviorându-l.

Unde sunt însoțirile sătești pentru a lua în arendă pământurile mai întinse? Unde sunt magazinele de bucate și pivnițele dela podgorie, cari să scutească pe Români de exploatarea fără milă a străinilor? Unde sunt băncile sătești, despre care în numărul nostru de ieri ne scrie atât de frumos din Darmstadt tânărul Adrian Oțoiu? Unde sunt întreprinderile industriale, atelierele românești de tot felul, cari să utilizeze brațele muncitorilor români? Unde e fabrica de lumânări, care să prevadă cele 5000 de biserici românești?

Am avea multe întrebări de acestea. Dar articolul de fond nu poate fi disertație de specialitate. La locul acesta fixăm ideea, dăm signalul, trezim îndemnuri și ne adresăm tuturor celor cu adevărat de neam iubitori, să citească, să chibzuiască, să privească în jur de dânșii și apoi văzând trebuințele, să se pună la lucru fără zăbavă.

Preot, învățător, comerciant, fiecare intelectual român își poate câștiga neperitoare merite pe acest teren. Căci nu ar trebui să existe sat românesc, în care să nu aflăm bancă sătească, tovărășie economică, reuniune de lectură, reuniune de înmormântare, reuniune de temperanță și câte mai sunt de acestea.

Înainte dar, voi doritorilor de muncă românească. Faceți, să răsară pentru neamul nostru soarele formidabilei puteri, ce residă în asocierea forțelor omenești.

Contele Ștefan Tisza

Deputatul dietal al orașului Arad, contele Ștefan Tisza, astăzi și mâine, Sâmbătă și Duminecă, este oaspele alegătorilor săi din acest oraș. Sosește aici azi, Sâmbătă, cu trenul accelerat dela amiază, și pleacă îndărăt la Budapesta mâine Duminecă după amiază.

Aderenții din Arad ai partidului muncii naționale, vor aranja astăzi în cinstea distinsului lor oaspe, un prânz co-

Trăiam clipele acelea: zăream bivacuările pe câmpurile întinse pe lângă țărmii Rinului, până departe la Bingen; auzeam cântecele de luptă ale ale bărboșilor teutoni, melodii viguroase, rostite cu asprime și încredere de sine. Mă cuprindea acel „Wacht am Rhein” cuceritor, sumeț, poruncitor.

Am auzit acest cântec național de multe ori, în multe împrejurări, niciodată însă nu mi-a părut mai elocvent, decât pe țărmul Rinului, cu următoarea ocazie. Mă plimbam pe lângă Rin. Amintirile unui veteran, care fusese în războiul franco-german îmi frământau mintea. Veteranul îmi descriese tocmai căderea Sedanului. Eu îl ascultasem fără de a fi orientat în strategia de război. M-au atras mai mult amintirile lui personale. Plimbându-mă cu ochii în undele Rinului, în direcția stâncei de unde a chemat frumoasa Loreley pe pescar la sine, după spusa legendei, ca să-i aducă pierzarea, m'am oprit deodată brusc: auzeam un cântec. O școală populară germană. Ferestrele erau deschise larg. Tinerii cântau „Wacht am Rhein”:

„Lieb Vaterland magst ruhig sein,
Fest steht und treu die Wacht am Rhein!”

Și-am văzut mai apoi pe micii cetățeni, viitoarele proptele ale Imperiului german, ieșind din școală, în pas militar.

Îți creștea inima să-i vezi, rumeni, sănătoși. Disciplina militară se observa depe acuma la ei.

Învățătorul, un om inteligent, cu care avusesem multe discuții interesante, care n'am să le

mun la restaurantul Crucea Albă, iar mâine la ora 1, P. S. Sa Domnul Episcop Ioan I. Papp, va da în onoarea contelui masă de gală în aula episcopescă.

Contele Ștefan Tisza, fără îndoială, este individualitatea cea mai marcantă a politicii acum dominante în Statul Ungar. Descendent al unei vechi familii boierești din țară, fiul lui Tisza Kálmán, care adânc cunoscător al firei omenești și calculând ambițiile și vanitățile personale ale indivizilor, cari i-s'au aservit, a știut să țină în mâinile sale frânele guvernului în această țară 15 ani de-a rândul: contele Ștefan Tisza cu cerbicie de admirat urmărește ținta politică a înaintașilor săi: crearea Statului unitar național maghiar.

Convins, că poporul maghiar în sine este mult prea slab, pentruca să și poată întemeia aici în bazinul de mijloc al Dunărei, un stat independent național și pătruns de adevărurile rezultate din evoluția istorică a veacurilor trecute, contele Ștefan Tisza pe deoparte este pătruns de necesitatea alipirii către dinastia Habsburgilor și în alianța firească cu Austria, vede o garanție neclintită, pentru asigurarea de pacinică propășire națională a neamului său, pe de altă parte, acest intelect de adâncă concepțiune, se pare a fi prins în sufletul său convingerea, că politica Statului Ungar, dacă voiește să valideze toate puterile latente ale locuitorilor săi spre înălțarea și întărirea sa internațională, politică și economică, trebuie să țină samă de faptul, că afară de Maghiari, în țara aceasta trăiesc neamuri nemaghiare, cari în numărul lor total, întrec chiar numărul celor aparținător neamului unguresc.

Firească concluzia din aceste convingeri, contele Ștefan Tisza este cel mai fervent apărător al pactului dualist cu Austria din 1867 și este un propovăduitor aproape exaltat al necesității istorice, ca între națiunea maghiară și între purtătorul Coroanei Sfântului Ștefan să se înfăptuiască și să dăinuiește absolut fără conturbațiuni cea mai desăvârșită armonie, tot astfel dânsul, în diferite rânduri a dat pe față dorința sa, ca între maghiari și între

celelalte popoare conlocuitoare să se afle chipul unei împreunăviețuiri pacinice și prietenești.

Personalitatea aceasta marcantă a vieții publice ungurești, are incontestabil respectul tuturor aceluia, cari au sinceritate, știu să aprecieze notele distinctive, intelectuale și morale ale bărbaților din oricare tabără politică. Le spunem acestea, pentruca am luat asupra noastră sarcina grea de a rosti totdeauna adevărul și de a interpreta cu sinceritate și fără rezerve mentale convingerile noastre.

Pe noi, de contele Ștefan Tisza ne desparte o lume întreagă. Vedem într'ânsul caracterul tragic, care se sfarmă punându-se între două lumi, cari se ciocnesc. Convins de neînsemnătatea numerică, culturală și economică a neamului său voiește înălțarea acestuia cu ajutorul dinastiei Habsburgilor și în prietenie cu Statul polițnic al Austriei; dar tot atunci cu sufletul învăluit în ceața aspirațiilor naționale neproporționate cu puterile proprii, dânsul prin alintarea acestor aspirațiuni conturbă echilibrul puterilor, cari în chip concentrat ar fi chemate să înalțe la o soartă mai bună întreaga Monarhie și inconștient dă-rămă, ceea ce conștient ar dori să zidească. În exaltatul său naționalism unguresc contele Ștefan Tisza a scăpat din vedere faptul, că dualismul s'a intrupat pe principiul eghemoniei nemțești în Austria și a eghemoniei maghiare în Ungaria. Pentru contele Ștefan Tisza evoluția unui jumătate de veac nici nu există și astfel el scapă din vedere, ceea ce pentru toată lumea este deja vădit, că anume în Austria eghemonia nemțească a încetat. Contele Ștefan Tisza ține orbește la o alcătuire zidită pe doi stâlpi, și nu vede, că unul dintre acești stâlpi s'a dărâmat de demult. Contele Ștefan Tisza nu vrea să înțeleagă faptul istoric, că încetând principiul supremației germane în Austria, forma dualistă între cele două State ale Imperiului habsburgic nu se mai poate susține, decât numai jertfindu-se și în Ungaria principiul supremației maghiare.

Și în acelaș timp, când contele Ștefan Tisza dorește a întări legătura Un-

uit, venea mai pe urmă. L-am salutat. El mi-a întins mâna.

— Ce zici? — mă întrebau ochii lui, după ce au arătat odată spre tinerile vlăstare.

— „E o bucurie pentru ochi”, — i-am zis eu. Și de fapt era o bucurie pentru ochi.

*

Cu un veteran depe timpul războiului franco-german m'am întâlnit într'un sat, în Turingia. Înalt, adus puțin din spate, sdravăn, blond, părros — tip de teuton. Ochii lui albaștri erau curați și rezoluți. Locuiam la el, într'o căscioară curățică, îngrijită ca un pahar de nevasta-sa.

Serile ne adunam la câte un ceai. Atunci ni se deslegau limbile. Nevasta îl îndemna:

— „Ei, spune domnului ceva din război.” El mă privea prietenește, cu o privire blajină și îmi povestea. Vorba lui era aspră și rețezată. Râsul lui, un: haha! dur, din piept.

— „Hei, nici nu știi de ce cruzimi e în stare să facă omul pe timpul războiului! Parcă nu mai iești tu. Primul om, pe care-l vezi mort, te sguduie — mai apoi nu-ți mai pasă”, și începea să depene întâmplări de pe câmpul de luptă, dela avant-posturi, de prin lazaretele crucii-roșii. Omul, cu care stam și povesteam la masă, omul, care se pricepea atât de bine la cultura pomilor, la tăiașul lemnelor, la construitul cotețelor pentru porci, pentru galițe, pentru iepurii de casă, omul, care 'mi prindea atât de prietenos mâna în mâinile lui noduroase — omorâse oameni și a contribuit și el ca un neam să fie îngenunchiat pentru câțva timp în țărăni, pe

arena luptelor de popoare. Dar despre veteranul acesta voi scrie altădată mai multe.

Ce sfâșietoare tablouri 'mi desvălea. Nu era mână măiastră, care le descria, nu era cruzimea unui Zola, care descrie în „Débâcle” scenele de război, nu erau schițele de război ale lui Detlev de Liliencron, și totuși îți impuneau, în urma simplității descrierii și a cruzimei faptului descris.

Mai târziu a ajuns și veteranul în infirmerie.

Ce tablouri grozave! Câte țipete, câte suspine, câte șiroaie de sânge. O măcelărie de oameni. Să-ți arunci un vâl pe față, ca să nu mai vezi. Mâinile deșirate și fețele palide te urmăresc.

Și pentru ce toate astea? Pentru ce șiroaie de sânge și scrâșniri neputincioase de dinți și vieți tinere și vieți în etatea viguroasă pierdute? Pentru neam! Pentru ca urmașii tăi să se simtă mai bine, să aibă fericire pe pământ.

Sunt multe și plausibile argumentele contra războiului. Cine a cetit pe Zola, în opera citată, sau pe Camille Lemonnier în descrierile sale de pe câmpul de luptă a aceluiași război — se va cutremura până în adâncul sufletului de groază, de dispreț, de greață ne bună.

Și totuși — o primenire a forțelor este războiul. O probă de vitalitate, de disciplină. Popoarele fără de vlagă nu încep război și nu perseverează în el. Neputința morală se răzbuună amar. Faptele războiului oțeliesc și dau puteri nouă, aducând o fermentare decisivă în orga-

riei cu Austria, dar o slăbește prin alintarea aspirațiilor maghiare față de interesele comune ale Monarhiei, dânsul doarește o pacinică împreună-viețuire a poporului maghiar, cu popoarele nemaghiare ale Ungariei, dar tot dânsul se face dușmanul cel mai înverșunat și piedica cea mai primejdioasă a acestei pacinice împreună-viețuiri prin proclamarea principiului, că națiunile nemaghiare ale țării nu au dreptul a se valida politiceste în cadrele constituției ungare, ci trebuie se caute asigurarea intereselor lor naționale, culturale și economice în cadrele partidelor politice maghiare și lăsând acestea interese cu desăvârșire la arbitriul și bunul plac al acestor partide.

Iată contrastele, cari constituie tragicul caracterului politic al contelui Ștefan Tisza, și cari, fără îndoială, vor sfârși această marcantă individualitate politică a Statului nostru fără a-i permite a se înscrie prin rezultate pozitive în istoria patriei noastre.

Noi mergem calea noastră înainte. Temnițele nu ne vor speria, vocile dulci ale sirenelor împăciuitoare nu ne vor îmbăta, ci tari în credința dreptății, căreia slujim, pretindem drepturile imprescriptibile ale națiunii românești și suntem convinși, că nu din grația contelui Ștefan Tisza, nici prin compromise rușinatoare, ci prin vrednicile noastre proprii noi vom ști să ne eluțăm drepturile noastre.

Aici în Arad să o ia la cunoștință contele Ștefan Tisza, că națiunea română din Statul-Ungar pretinde dreptul său firesc de a-și asigura toate interesele sale naționale, culturale și economice prin validitatea sa politică în cadrele Statului, proporțional cu însemnătatea sa etnică, și la această pretențiune a noastră niciodată nu vom renunța.

Cum să vorbim.

Vorbește puțin, ascultă mult, nu întrerupe niciodată.

Păstrează-ți naturalul și în ton și în gânduri.

Politica în Ungaria

Chestia băncii austro-ungare și opoziția.

Haosul de vorbe din Camera ungară a dat prilej comitetului băncii din Reichsrath, ca la propunerea d-rului Krek să-și suspende conferințele. Hotărâre, ce-i drept nu s'a adus în chestia aceasta, dar președintele Witek n'a mai anunțat timpul ținerii viitoarei ședințe.

Faptul, că opoziția după luptă îndelungată a obținut majoritate, apoi a ajuns la guvern, dar în calitatea aceasta n'a putut realiza nimic, pentru ce a luptat, nici limba de comandă ungurească, nici teritor vama autonom, nici bancă autonomă, ba nu a făcut nici chiar reforma electorală, deși s'a angajat hotărât s'o facă, — a provocat neîncrederea publicului unguresc față de ea.

Opoziția voiește deci, ca prin lungirea debaterilor în chestia băncii să dovedească oare cumva și să se legitimeze în fața publicului unguresc, că chestia băncii a fost atât de însemnată, încât ea, opoziția, a trebuit să-și jertfească guvernul propriu și majoritatea ce o avusese.

Dacă opoziția voiește să se legitimeze în fața alegătorilor săi atunci, întrebăm, pentru ce nu o face aceasta în adunări de popor? Pentru ce ea prin vorbăria goală din Camera împiedecă d. e. aducerea *sufragiului universal*, care este o chestie mult mai însemnată și arzătoare pentru țara întreagă, iar nu numai pentru anumiți alegători?

Statificarea administrației.

În ziarul „Siebenbürgisches Deutsches Tageblatt“ din Sibiu a apărut o convorbire a deputatului sas Emil Neugeboren avută cu un bărbat politic ungar în chestia statificării administrației, din care extragem următoarele:

„Realizarea reciprocității necesare dintre administrația comitatensă și ministerii între împrejurile actuale e imposibilă, deși s'ar cere, ca slujbașii să poată fi transferați din ministerii la comitate și vice-versa. Slujbașii nu pot să fie inamovibili din cauză, că în cazul acesta adminis-

trațianu s'ar mai putea nici când îmbunătăți. Familiile cu trecere, firește, s'ar năzui ca în administrație să ajungă tot numai neamuri și alții de-ai lor, iar aceștia știindu-se inamovibili și-ar neglija oficiile. Legea va trebui să grijească, ca să numească slujbași de acei cari cunosc și limbile cari se vorbesc în comitat. Sașii n'au să se teamă de reforma aceasta a administrației“.

Foarte bine. Noi, Români, încă dorim reforma administrației, dar, o spunem, ne îngrozim că nu se va face *în numele dreptății*. Suntem convinși, că prin statificarea aceasta se intenționează zdrobirea noastră și răpirea fărâmurilor de dreptur ce biet ne-a mai rămas.

Deci pretindem și noi reforma administrației, dar aceea să se facă pe temeiurile democratice ale adevăratelor autonomii.

Modificarea legii de congruă.

În ministerul de culte și instrucțiune publică se fac pregătiri pentru modificarea legii de congruă pe cale novelară. Novela va cuprinde dispozițiuni cu privire la întregirea salariilor preoților romano-catolici, și stabilește două categorii de salarizare, întrucât numai preoții bacalaureați vor primi salar fundamental mai mare. În timp scurt proiectul va fi prezentat consiliului de miniștri.

Situația croată.

Eri comisia de imunitate a Saborului a ținut o ședință, în care banul Tomasich a făcut declarații interesante cu privire la neînțelegerile ivite în jurul imunității deputaților croați.

A declarat, că în orice caz deputații croați, stau sub scutul exclusiv al imunității date de Sabor. În timpul cel mai scurt, a spus banul, voi prezenta un proiect, pentruca să se limpezească definitiv chestia dreptului de imunitate, astfel, că *deputații Saborului*, ori îi exmite Saborul pentru Camera ungară ori nu, *stau sub scutul imunității politice croate*.

În cercurile politice croate declarația aceasta a Banului a făcut mare senzație, deoarece de-astădată Banul s'a opus direct vederilor parlamentului ungar.

nismul unui neam. Greșelile, cari au ieșit la iveală, vor trebui espiate, dacă neamul învins voiește să trăiască și să însemneze ceva și pe mai departe.

Trebuie să voiască numai. Să se cutremure de căderea sa și să învețe minte. Să se gândească vecinic la cei căzuți pentru patrie și să le dea onoarea, care o merită cei căzuți. Prin pelegrinajele la mormintele lor să câștige puteri nouă pentru munca conștientă, națională.

*

La fiecare zi a morților, cât timp am trăit în Germania, m'am dus să vizitez mormintele celor căzuți pentru patrie, în războiul din 1870/1. În Lipsca, în cimitirul cel nou al sfântului Ioan zac osemintele celor morți în lazaretele din Lipsca. Prietini și dușmani lângă olaltă. Același pământ primitor îi acopere. Aceiași tăcere grea, plumburie planează asupra mormintelor, crescute cu iederă, după ce se închid porțile cimitirului, seara. Doar de ziua morților de mai primesc câte o coroană din partea societăților militărești mormintele acestea glorioase.

Pe un monument, se află inscripția în franțuzește: „Aici zace Iuliu Knoll, de 24 de ani, născut în Soultz, în ținutul Rinului superior, locotenent în batalionul al 3-lea de gardă nobilă a Rinului superior, mort în 22 Februarie 1871. — Spre amintire dela ofițerii francezi în captivitate, în Lipsca“.

Iulius Knoll! Alsacian, de sigur! Alsacian, care și-a iubit neamul, simțit francez cu trup cu suflet și și-a dat viața pentru ai săi.

Cum zice Petöfi în poezia „Egy gondolat bánt engemet...“?

„Acolo vreau să mor

Pe câmpul luptelor,

Acolo vreau să-mi curgă sânge, tinăr, cald

Și fericit cuvântul ultim o să-l scald.

Pe buza mea și 'n sgomot de oțele,

De trâmbițe, de tun, o să-l simțesc cum pier.

În trupu-mi lipsit de viață

Caii 'n galop

Turbați spre 'nvingere sburând copita 'n plântă

Eu pot să zac în drum cu oase frânte!

Și când veni-va ziua de 'ngropare

Să-mi strângeți oasele de pe cărare

Și 'n cânt domol, sărbătorec, purtate,

Cu steagurile 'n negru zăbranic îmbrăcate

Într'un mormânt pe frații 'n vitejie

Să-i îngropați, căci n'au vrut iobăgie,

Ci viața-au dat-o plini de bucurie

Și ți-au servit, măreață libertate, ție...“

Și nu vreau să discut dacă dreptatea a fost de partea unuia sau altuia, — e vorba că atât Francezii, cât și Germanii aceștia morți pentru patrie au luptat pentru un *ideal*, pentru ridicarea neamului lor. Aceiași duioșie te cuprinde când citești următoarele rânduri pe soclul unui obelisc ridicat de studențimea germană:

„Odihniți departe de patria voastră,

Risipiți în pământul francez,

Înima noastră a unit însă groapa voastră,

În urma dragostei voastre credincioase“.

Nu e frumos, nu este înălțător de inimi să-ți pleci capul în fața mormintelor acestora și să verși o lacrimă de durere pentru iluziile sfărâmate, pentru viețile tinere răzate de coasa războiului crâncen, pentru miile, zecile de mii de mame, cari au plâns amar moartea fiilor lor? Dacă nu faci astfel, n'ai inimă.

GLUME.

La Muzeu. Se știe, că la Muzeu, nu este voie să intre nimeni, cu bastonul sau cu umbrela. Într-o zi îmbolnăvindu-se portarul Muzeului, acesta puse un locșitor și îi recomandă de două, trei ori, pentru a pricepe bine, că nu are voie nimeni să intre înăuntru, dacă nu a lăsat mai întâiu, bastonul la portar.

Un domn vine cu mâinile în buzunar și voiește să intre înăuntru.

Locșitorul de portar însă, i se puse în cale:

— Vă rog, lăsați bastonul aici.

— Ce baston? N'am nici un baston nu vezi.

— Dacă n'aveți, nu puteți intra.

— Cum, domnule?!

— Așa e ordinul; căutați-vă un baston, lăsați-l aici și pe urmă puteți intra!

Litere — Arte — Petreceri

El.

O, lasă-mi ochii, înger sfânt
Mereu să te privească —
Tu nu cunoști iubirea mea
Nici dragostea cerească...

Tu nu știi câte lacrimi curg
In nopțile senine
Din ochii mei când stau visând
De-a pururea la tine...

Tu nu înțelegi ce farmec simt
Și ce dulceață are
Un zîmbet ce-ți tresare lin
Pe buze și dispăre...

P. P. Băneșteanu.

CÂNTEC.

Când m'am prins cu ea tovarăș
— Arde-l-ar jocul iubit!
Veneau stoluri de cucoare
Peste lanul înflorit...

Azi, pădurea-i toată-n floare,
Vin iar stoluri peste lunci,
Dar mândruța mea nu vine!
— Viața vremilor de-atunci!

C. A. Giulescu.

MOȘ NIȚĂ.

Moș Niță zice din cimpoi
Și zice și din gură:
„Și-o verde de răsura
Lumea are-un deal de ură
Că ne iubim amândoi.“

Apoi mai umflă din cimpoi:
„Și-o foare busuioac
Dealul-l scurm pe la mijloc
Și tot oi da eu de vr'un loc
Să ne-ascundem amândoi.“

— Dar moșule, la ce folos
Cu anii tăi duium
Să te fâleşti acum,
Când mergi abia-abia pe drum
Și mergi pe drum cu capu 'n jos?

— He, hei băete, focu-i foc
Că-i inimă aci
Și cât oi mai trăi
Eu mai fierbinte oi iubi...
Și sare moșu, hop, în joc.

Eu m'am pornit pe-un răs nespun,
Și-izvoarele râdeau
Și hohotind curgeau —
Și 'n chiț pe moș Niță-l iau
Și îl ridic în brațe, sus!

Alex. St. Vernescu.

Revista revistelor.

În „Revista Teologică“ din Sibiu, (Anul V No. 1) d. dr. N. Bălan publică un interesant articol despre „Educația religioasă a intelectualilor noștri.“ D-sa începe a spune, că materialismul zilelor noastre și influența științelor pozitive, abat pe intelectuali dela datoriile lor morale față de semenii săi.

Arată cum pierderea credinței aduce pe om până acolo, încât își reneagă naționalitatea, insistă asupra necesității unei mai bune educațiuni religioase, învederând că nu e de ajuns ca intelectualii noștri să fie membri prin instituțiile bisericești, ci trebuie să aibă ca deviză credințele bisericești și să dea exemple cât mai multe în practica acestor credinți. „Trebuie să facem pe intelectuali să înțeleagă că își pun în joc sufletul — atât în senz religios-moral cât și național-cultural — înstrăinându-se de credință. Trebuie să-i facem să înțeleagă că dacă într'adevăr își iubesc neamul și biserica nu pot să-i servească mai bine, decât ca creștini buni în toate ale vieții lor.“

Articolul d-lui dr. Bălan tinde a stabili că numai un anumit fel de cultură este propriu poporului românesc de aici; ar fi o adevărată ruinare a caracterului acestui popor, dacă ar străbate întrânsul acea rafinare otrăvitoare a culturai apusene, care nu imprimă nici un ideal generațiilor, și care superficializează totul, împrăștiind degenerarea: cea mai primejdioasă din boalele popoarelor.

Chestii contimporane de dr. Nicolae Brânzeu, o broșură de 58 pagini, alcătuită din mai multe articole și scrisori, în care autorul, foarte documentat abordează linia de unire între credință și știință, deși între aceste două, oricare ar putea stabili prin abundența teoriilor, independențe intransigente. Broșura are trăsături sugestive și limpezi, mai cu seamă în ultima chestiune a broșurei: Vieța sexuală, în care lupta dintre căsătorie și celibat este redată în comentarii atrăgătoare.

Broșura costă 1 cor., tipărită la Petroșeni, de unde se poate procura.

Teatru la Caransebeș. Reprezentațiunea teatrală a „Societății femeilor române“ aranjată în ziua de Sf. Ioan a fost un adevărat balsam vindecător pentru inimile caransebeșene, un soare cald de primăvară, care a desmorțit inimile adânc mahnite de vijehile tristului și vijehiosului trecut, prin care a trecut reședința falnicilor grăniceri ai marelui Doda.

Este supremul timp ca toți cei conștienți să se consolideze și încă prin o acțiune socială-culturală să deie o altă directivă vieții obștești a neamului din această regiune crud cercată de vitregitatea vremurilor și de păcatele celor nedemni ai noștri.

Erau orele 8¹/₂ seara, sala otelului „Pomul verde“ era ticsită de lume. Această seară a intrunit aproape tot, ce Caransebeșul avea mai distins.

În față erau trei fotoliuri ocupate de demnitarilor bisericești: Il. Sa d-nul Episcop dr. Miron E. Cristea, Inaltpreacuvioșia Sa vicarul Filaret Musta și precuviosul protosingel dr. Iosif T. Badescu, cari au ținut să distingă societatea damelor române, prin înalta lor prezență. În dreapta magnf. Sa Patrichie Dragalina cu doamna, apoi corpul ofițeresc împreună cu bravii Lugojeni: D-na dr. Braniște, d-na, d-nul și d-șoara dr. Florescu, dr. Stefan Petrovici, d-na și d-nul dr. Gașpar, d-na și d-șoara Terfaloagă:

Am remarcat mulți oaspeți și din societatea străină, între cari notăm pe procurorul K. Eggi cu doamna, judele de tribunal Meszáros cu doamna etc.

Din provincie încă ne-au onorat o frumoasă cunună, dintre cari amintim pe preoții: Iuliu

Musta cu d-șoara, S. Bistreanu cu d-șoara, I. Popoviciu cu d-na și alții.

Primul punct al programei s'a început foarte norocos, cu *tabloul vibrant*, care a reprezentat atât de fidel și artistic o șezătoare la țară. Erau diferite grupuri de dame — cari torceau, coseau ect. și de domni cari le priveau. A decorat mult tabloul și fetițele și băieții atât de drăguți costumați. La mijloc d. prof. R. Vuia, a cântat din fluer o doină, care răsuna tainic în mijlocul făcerei generale a publicului, care a rămas uimit de frumuseța acestui tablou.

D-lui pictor *Rusu*, căruia-i revine lauda pentru succesul acestui tablou de o deosebită frumuseță artistică. Razele roșii ale luminei electrice, a dat un aspect cu totul *feeric* acestui tablou de o adevărată sublimitate.

D. George Bona a interpretat rolul feciorului boieresc Graur. Gentila d-șoară *Stefania Jian*, a jucat bine rolul Floriceii, iar prin vocea-i de un sopran curat, a delectat mult publicul. D. Liviu Demetroviciu, a jucat rolul boierului, iar d-șoarele Ecaterina Teodorovici, Silvia Toma și Anica Vruș încă s'au achitat bine, începătoare fiind.

Publicul a răsplătit pe diletanții artiști prin vui acclamări.

Ultimul punct a fost piesa *Idil la țară*. Rolurile principale le-au avut: d-șoara *Ecaterina Săcălăzan* și d-nii *Gheorghe Bidu* și *Ioan Faur*, cari și-au dovedit ca și în trecut talentul d-lor. În special d. *Bidu*, prin o românească curată, a căutat a cultiva mult curățenia limbei noastre.

Au pășit cu destulă siguranță și diletanții dl N. Târnavan și drăgălușele d-șoare Anica Vruș și Talida Seracin.

Să sperăm, că societatea femeilor pusă acum sub înțeleapta conducere a mult stimatei doamne presidente *Maria Romanu* și având și alți zeloși sprijinitori, va deveni un centru de nobile năzuințe pentru tot ce e bun și folositor.

Privitor.

CRONICA PEDAGOGICĂ

Problema educațiunei

Rassa, solul și educația sunt privite ca niște factori principali, de care atârna prosperarea unui popor.

Popoarele latine sunt socotite ca superioare atât în ce privește rassa, cât și în avantajile solului. Și dacă în timpul din urmă sunt amenințate să fie întrecute de rassa germană, pricina trebuie căutată în puterea covârșitoare a educațiunei, prin care au răzbit și continuă a da mereu înainte popoarele germane. Rezultatele uimitoare ale civilizațiunei Teutonilor, de obârșie atât de sălbatică, sunt datorite pe de-a'ntregul instrucțiunei populare.

Puterea școalei primare se vedește mai eclatant în Svedia și Norvegia, unde educația rațională, biruind și desavantajile solului, a curățit țara de boalele veacului: de analfabetism și alcoolism. Pe când popoarele din Rusia, trăind în asemenea condiții climaterice, zac late de beție și expuse prăpădeniei întunerecului.

Roadele instrucțiunei au împintinit pe Germani în a-și îndrepta privirile asupra creșterii raționale a masselor. Astăzi ei țin recordul în științele pedagogice. Iar prima greșală a Negermanilor este, că ei nu-și mai bat capul, în asemenea măsură, cu nesfârșita problemă a pedagogiei, cu îndreptarea sistemelor de educație, ci așteaptă să le pice mura în gură tot dela alții, — dela Germani.

În presa mare, internațională, se discută de o vreme încoaci stăruitor bazele sistemului școlar de azi. Anume constatăndu-se de oameni competenți supraîn-

cordarea elevului pentru atingerea, nu a fericirii sale, ci mai mult pentru fericirea postulatelor exagerate ale sistemelor trecute în hazard, toți specialiștii, deosebit fiziologii, condamnă rățacirea educătorilor, osândind în același timp surmenajul școlii moderne, care nu duce la nici un bine. Toți pedagogii mai înseninați decât înaintașii lor, cei copleșiți de puterea unei tradiții atât de păgubitoare, strigă: în lături cu pretențiile exagerate ale școlii de azi. Școala „modernă” a dat greș. Ea cere mai mult decât, cât îngăduie puțința. Scopul școlii nu poate fi alimentarea ambiției nejustificate a profesorilor, cari aproape pretutindeni încarcă copiii cu *prea mult material examinabil*, silindu-i prea peste puterea lor. Cine poate cere dela copii cu puteri inegale să ridice deopotrivă în sus un sac de făină. Scopul adevărat al instrucțiunii școlare se mărginește la cultivarea prin exercițiu a facultăților intelectuale; iar scopul educației se reduce la ajutarea și pregătirea elevului, ca în viață să poată deosebi binele și răul. Și pentru ajungerea acestui scop, trebuie aleasă o cale mult mai scurtă. Iată unde trebuie pusă părghia! Aici conglăsuiesc toate părerile, și totuși de mirare, că nu se trece mai grabnic la concretizarea principiilor. Aici vine vorba *mundus vult dici*... Mehanismul trebuie înlocuit prin — *meditația proprie*!

Elevul, care nu se îndeletnicește în școală a se gândi independent, e pierdut; nu-i ajută nici examenul, nici notele cele bune. Iar profesorii, cari remunerează numai diligența depusă la învățarea lecțiilor, nu pot avea decât numai mângăierea mamei cari silesc, până și pe copiii cei rușinoși, să dea „păcianca”, așteptând în prostia lor, să fie laudate pentru „creșterea” ce-o dau copiilor.

Un doctor cuminte din Anglia, nepuțând în alt mod să combată neajunsul acestor sisteme nenorocite, nu și-a dat de loc copiii la școala primară. Creșcând astfel ca niște mânzi, lăsați în voia lor, abia după ce au trecut de 10 ani, au învățat în câteva săptămâni să scrie și să citească, ceea ce se poate ușor, fără nici o cheltuială de creier, scrisul și cititul fiind o simplă dexteritate, un exercițiu optic și acustic, o mică trenare a nervilor, ce se recere bunăoară și la împletitul coșurilor, ori la alte lucruri manuale. Și când color, urmând la liceu, copiii doctorului, cu nervii nealterați, cu mintea odihnită, au întrecut de-abinele pe toți tovarășii lor istoviți de atâta „învățatură”. În sfârșit cazuri analoge mai sunt destule, cunoscute și necunoscute. Marele Lamartine al Francezilor, a învățat abia la vârsta de 12 ani să scrie și să citească. De câte-ori nu vedem înșirați și prin ziare o mulțime de oameni mari, cari au ajuns folositori omenirii în tregi, fără examene, fără note școlare.

Iată cum începe a se adevăra tot mai mult prorocia lui Mantegazza, căruia, văzând cum va fi lumea la anul 2000 i-s-a arătat, că nu vor mai fi deloc școli publice ca acum, ci instrucția primară făcându-se iarăși ca înainte vreme, în familie, iar statele ridicând școli model, numai pentru a învăța pe părinți cum să învețe să-și crească singuri copiii, fără a-i mai lăsa pe mâna altora să-i chinuie, să-i facă din oameni — neoameni.

Roata vremii o să scape odată omenirea de aberațiunile școlii „moderne”, prin ceiace se va întări puterea de a născoci, de a se gândi omul mai cu nădejde la ziua de mâine. Un grăunte de învățatură câștigată pe calea meditației proprii trage mai greu la cumpănă, decât o găleată de cunoștinți primite deagata și inmagazinate la poruncă. O minte încătușată de rigoarea disciplinei, nici odată nu se poate ține de zborul liber al intelectului. Iată de ce autodidacticianii o duc — relativ — mai departe de cât cei privilegiați de puterea convențională a diplomelor.

Dar una să te miri. Cum se face, că toți învățații popoarelor, cu Germanii în frunte, predică mereu dezrobirea școlărilor, îndreptarea sistemelor școlare, și deci înlăturarea unui mare rău care bântue omenirea, și înaveva nu vedem făcându-se odată rânduială prin o dezlegare favorabilă a acestei probleme. Ezitarea aceasta va duce la o formală revoluție împotriva principiilor călăuzitoare ale educației de astăzi.

Să vedem, ce și cât se va mai netezi din problema aceasta la proximalul congres didactic.

Atâta am socotit a nu fi de prisos să pomenim și noi în general. Localizând însă chestiunea, ne-ar rămânea datoria să mai arătăm special și greșelile educației ce se face, iac'asa pe dibuite, și la noi României mai zăbavnici, cei hărăziți cu „mintea din urmă”... Deci, poate o să revenim asupra factorilor educației noastre, între cari avem să înșirăm bine înțeleș și presa, care la noi cești, dincoace, are o îndoită importanță.

Gheorghe Jianu.

PROBLEME ECONOMICE

Reuniunile economice agricole

În afară de „Reuniunea” din Sibiu nu avem altă societate înființată cu program economic-agricol. Și e rușine pentru un popor de peste 3 milioane, cu — nu-i vorba, c'am neîndreptățite — pretenții de cultură apuseană, ca să fim siliți a face aceasta constatare. Dar... așa e firea noastră, așa ne-am obicinuit. Mai înainte de a-l fi civilizat întru-câtva ne și grăbim a-i îndesa țaranului „jobenul” pe cap... Căci cam așa vine vorba.

Până când ne străduim a înființa și în cele mai ascunse sate „filiale” ale Societății pentru fond de teatru, — a căror însemnătate culturală de altfel nici prin minte nu ne trece a o contesta — la alcătuirea unor *societăți cooperative sătești* nime nu s'a gândit. Ei bine, cum vreți să contribuiască țaranul la fondul acela din *prisosul* agonisirei sale; dacă nu vă îngrijiți a-i arăta calea, pe care și-ar putea câștiga acel prisos? E oare logic?

Și tot cam așa stăm și cu „Asociațiunea”! De abia în anul acesta s'a gândit, că ar fi echitabil a-l retribui și pe plugar cu un muc de luminare, în schimbul obolului ce-i stoarcem din agoniseala lui amară, și s'a hotărât cu mare greu, de a

aduce o jertfă colosală pe altarul culturii țaranului prin *eventualul* rizic al unui deficit de 1—2000 cor., ce ar rezulta anual din evitarea bibliotecii populare, — dacă — iarăși bietul plugar, — nu ar înțelege în deajuns buna intenție a domnilor...

Dacă chiar și *astfel* de acțiune, strâns legată de menirea „Asociației” s'a putut înfiripa cu atâta anevoință, cum vom putea conta, ca aceeași asociație să fie capabilă de o acțiune mai largă, mai intensivă în direcție pur economică?

Dar, să fim drepti. Și în aceasta direcție s'a făcut ceva. Avem un conferențiar agricol. Ne închipuim, că e cel mai sîrguincios funcționar al Astrei, cel mai neobosit conferențiar și cel mai priceput om de specialitate. Totuși, putea-va el oare corespunde misiunii de a îndrepta greșelile, ce comit neconținut în detrimentul propriu atâtea sute de mii de plugari în urma nepriceperii în ale meseriei lor, și în urma *îndărătniciei*?

Dată fiind tocmai această din urmă însușire a țaranului, îndărătnicia, sau, cum îi zic unii în chip mai domol: perseveranța în „datinele străbune”, — e evident, că oricât de bine venită ne este în alte direcții această însușire caracteristică, în privința înfăptuirii intențiilor bune, ce am avea pentru emanciparea lui, ne este de-adreptul o piedică.

Dar pe lângă acest obstacol, peste care nădăjduim să ne ajute activitatea *culturală* a Astrei, precum și veșnicul adevăr al maximei „esemplă trahunt”, — mai este și dificultatea de ordin intuitiv, inerentă tuturor conferințelor, dar mai cu seamă celor adresate țaranilor cu puțină carte. Căci să nu ne imaginăm, că din ascultarea unei conferințe, ținută pentru un cerc, — de obicei foarte larg — de plugari, ar isvorî vre-un folos real, nici chiar pentru cei mai atenți dintre ei, cari formează de altfel o minoritate cu totul disparentă în „marea de capete” a celor, cari aplaudă mașinalmente la un semn dat!

Dar nici sfaturile cuprinse în conferințele destinate unui număr mai restrâns de ascultători, cari, presupunem, ascultă în liniște, fără ghioldurile transmise din spate în spate și pornite de acei, cari se îmbulzesc să mai încapă și ei în sala deja „arhiplină” cu ocazia adunărilor generale, zic, că nici astfel de sfaturi nu pot prinde așa dintr'odată. Și vina nu o poartă conferențiarul. Omul aude multe de toate, dar i-e greu să țină minte chiar și lucrurile ce i-s'au părut mai de căpetenie, dar uită amănuntele, din cari i-s'au oferit cu diumul, și din a căror strictă observare constă poate tot folosul ce ar putea trage după urma conferinței!

Folos real s'ar putea aștepta numai atunci, când conferențiarul ar deveni totodată și învățător practic, și, ca'n școală ar căuta ca prin întrebările adresate când unuia, când altuia, să se convingă, dacă ascultătorii într'adevăr au și înțeleș cele spuse, repetând eventual sau amplificând prin noi deslușiri unele părți ale conferinței.

C. Băilă.

Fapte și lucruri din România

Scrisori din București

— Zăpada în România — Alegerile și zăpada — Moravuri electorale — Candidatura unui artist dramatic la alegeri —

București, 12 Ian. st. n. 1911.

În sfârșit a sosit! Cine credeți c'a sosit? Șahul Persiei? Impăratul Chinei? Nu. Zăpada a sosit. Zăpada, cu trena ei lungă de voal alb de mireasă imaculată, a sosit în București. Și astfel tradiția a fost salvată.

Sosirea zăpezei în țara românească coincide cu venirea la putere a partidului conservator. Nu cumva, ea o fi chiar o consecință a schimbării regimului?

Nu știu. Cum de obicei însă în țara noastră toate fenomenele, — fie ele politice, economice, artistice sau atmosferice, — sunt sau revendicate de Guvern sau imputate Guvernului, e cu neputință să nu punem în legătură schimbările politice cu schimbările atmosferice.

Prin urmare, — în glumă bine înțeles, și fără nici o intenție de răutate, — se poate spune că d. Carp, ca mare și convins agrarian ce este, s'a gândit în primul rând să asigure pământului un strat de zăpadă apărător al seminței ce în curând va încolți, — și de aceea, cum a venit la putere, a luat imediat măsuri să ningă.

Ce vreți? La noi nimic nu se poate face fără puterea Guvernului.

*

Și fiind că am început să glumim, mărturisesc că nu m'ași mira, chiar dacă ași vedea că agenții electorali zeloși ar încerca să obție, în alegerile ce în curând vor avea loc, voturi pentru candidații guvernamentali pe motiv că... „a trebuit să vie la putere partidul conservator, cetățeni, pentru ca în sfârșit Dumnezeu să se îndure de noi și să trimită câmpului bine făcătoarea zăpadă!”

Nu m'aș mira chiar, dacă în jurul acestei chestiuni s'ar începe o polemică de partid.

Fiind-că, după părerea mea, tot cu atâta dreptate, agenții electorali liberali ar putea să speculeze zăpada în contra actualului guvern. De ce nu? Adică, vă închipuiți, că nu s'ar citi cu interes asemenea manifeste lipite pe zidurile capitalei?:

„Cetățeni, partidul liberal cât a stat la putere a luat măsuri, ca iarna să se transforme într'o adevărată primăvară. Desfidem să ni se poată dovedi, că iarna aceasta sub liberali a căzut măcar un singur fulg de zăpadă. Aceasta dovedește interesul mare, pe care partidul nostru îl poartă celor mulți și săraci, cari n'au lemne și paltoane.

„Cum au venit conservatorii la putere însă, s'a abătut peste voi și frigul și zăpada. Prin urmare, cetățeni, să nu votați pe nici unul din candidații partidului conservator“.

Dar să fim liniștiți. Astfel de polemică nu va izbucni. Dar nu va izbucni nu atât, fiindcă americanismul moravurilor noastre electorale s'ar împotrivi. Nu va izbucni, pentru că soarele a luat măsuri ca

zăpada căzută să se topească înainte de alegeri. Și odată cu zăpada au început să se topească și fantaziile acelor, cari au visat o noapte, sub farmecul zăpezei ce scânteia în bătaia razelor lunei, partide de plăcere cu sania, cotilioane la patinaj și toată povestea zurgălăilor de iarnă.

Și astfel, a trecut iarna noastră concentrată parcă într'o visiune de-o singură clipă.

*

Dar fiindcă veni vorba de alegeri, e interesant, cred, de remarcat, că la aceste alegeri va candida și d. Petre Liciu, eminentul comedian de la Teatrul Național din București. Până acum am glumit; aceasta însă numai e glumă.

Pentru prima oară se întâmplă ca un artist dramatic Român să candideze la alegere de deputat. Momentul... artistic al acestei candidaturi cred însă c'a fost bine ales. Adecă de ce, când un artist ca d. Delavrancea e ministru, un artist ca d. P. Liciu să nu poată să fie deputat? Mai mult, de ce într'o vreme, în care autorul *Viforului* este membru al guvernului, interpretul principal al acestei piese să nu devie membru al parlamentului?

Cu toate acestea, să nu vă închipuiți cumva, că d. P. Liciu candidează sub protecția d-lui Delavrancea. Nu. Strălucitul artist al Teatrului Național candidează sub auspiciile partidului național-democrat, al cărui membru este.

În mișcarea naționalistă d. Liciu și-a câștigat mari merite, atât prin activitatea bogată desfășurată în calitate de membru în comitetul Ligei culturale, cât și prin strălucitul turneu, pe care l-a făcut vara trecută, pe socoteala sa proprie, în Bucovina. Dar afară de asta, d. P. Liciu este unul din artiștii cei mai culți ai Teatrului Național din București și un scriitor plin de humor și vervă.

Care va fi soarta candidaturii d-lui Liciu într'o vreme, în care toate voințele sunt disciplinate în sensul comandamentelor de partid sau coalizate în jurul diferitelor interese familiare sau financiare, nu se știe. Un lucru e sigur: dacă d. Liciu ar reuși să obție numai o parte din voturile numeroșilor admiratori ai distinsului și complexului său talent, n'ar fi deputat, care să intre în palatul de pe dealul Mitropoliei: trimis de mai mulți alegători.

Bucureșteanul.

O agenție românească de comerț la Hamburg

D. Nenițescu, ministrul industriei și comerțului, a hotărât în mod definitiv, înființarea unei agenții generale de comerț a României la Hamburg.

Ea va cuprinde și un muzeu-expoziție permanentă.

Pentru acest scop, s'au luat toate dispozițiunile necesare și mai ales pentru a se prevedea în bugetul viitor al ministerului toate sumele trebuincioase.

Ministrul a confirmat numirea ca director al agenției a d-lui C. Niculescu-

Telega, care fusese detașat până în prezent la Hamburg de fostul ministru, tocmai pentru studiarea chestiunii și a pregătirii viitoarei agenții.

D. Nenițescu a luat dispozițiunea, ca această instituție să aibă un caracter absolut practic și real, iar d. Telega să îndeplinească atribuțiile atașatului nostru comercial, pe lângă legațiunea din Berlin, aceasta pentru toată Germania.

D. Niculescu-Telega, va mai sta în țară pentru a se pune în contact cu toate instituțiunile publice și private de ordin economic, cu toți producătorii de seamă din țară, adunându-și astfel materialul complet în vederea atribuțiunei viitoare. După aceea va pleca la destinație, imediat ce fondurile respective vor fi disponibile.

Descoperiri preistorice în jud. Iași

D. profesor dr. Hubert Schmidt din Berlin, după îndelungate cercetări științifice făcute în comunele Cucuteni și Băiceni, de lângă Iași, a găsit în aceste localități unelte și dovezi preistorice, datând din timpul epocii de piatră și a bronzului.

Descoperirile d-lui prof. dr. Schmidt sunt considerate de mare valoare pentru lumea științifică. În curând, distinsul profesor va face o comunicare la societatea de antropologie din Berlin, despre cele descoperite lângă Iași.

Aniversarea luării Smârdanului

— Serbarea veteranilor —

Cu mare solemnitate s'a serbat în 12 Ianuarie în Craiova a 33 aniversare a luptei dela Smârdan.

Dimineața s'a oficiat un „Te-Deum“ la catedrala Madona-Dudu, la care au asistat: autoritățile civile și militare, d. general Gigărtu, președintele de onoare al societății veterinarilor „Smârdan“, membri acestei societăți în număr de peste 200, o delegație a reg. 4 Ilfov Nr. 21 și una a reg. 6 Tecuci.

Au asistat și trupele din toate armele ale garnizoanei Craiova.

După terminarea serviciului divin, d. general Gigărtu a rostit o mișcătoare cuvântare și d-nul perfect Gârleșteanu asemenea.

Coloana veteranilor a fost apoi trecută în revistă, după care a urmat defilarea pe piața dela hotel Minerva.

S'a servit în urmă o gustare, veteranilor și invitaților.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

TRIBUNA LIBERĂ

Părerii și propuneri

Fondurile noastre culturale astăzi s'au sporit cu unul, destul de însemnat. În Sibiu a murit zilele trecute medicul în pensiune dr. *Grigorie Sândeian*. Intreaga sa avere de peste 100.000 cor. a testat-o „Asociațiunii”, cu menirea ca din venitul acestui frumos capital să fie ajutați tinerii români silitori și săraci.

Nu de mult a încetat din viață în Timișoara vrednicul avocat dr. *Petru Tegele*, lăsându-și de asemenea întreaga sa avere de peste 130.000 cor. pentru scopuri culturale românești.

Tot pentru neam și-au lăsat averea lor regretatul avocat dr. *Gheorghe Anca* din Oravița, trecut la cele eterne în floarea vieții sale, apoi iară mai de curând văd. *Maria Braia născ. Bataj* din Ticvaeniul mare.

Lumea românească, praeamărit la rândul său, cu câte-va cuvinte elogioase pe acești mari binefăcători ai neamului nu s'a gândit însă nimeni, ca să eternizeze într'un chip oarecare memoria acestor generoase inimi românești.

Toate aceste persoane înșirate mai sus, și-au trăit viața aproape neobservați de nimeni. Abia câți-va prieteni mai intimi erau părtași la viața lor. Au muncit cu străduință, retrași de sgomotul vieții publice, în cerc restrâns, modești și tăcuți. Au adunat cu mare chiverniseală ban lângă ban, pentru ca în momentul, când și-au luat rămas bun dela viață, să-și depună întreagă agoniseala pe altarul necăjitului lor neam.

Cei mai mulți fondatori sunt de regulă oameni fără urmași descendenți. Persoane, cari sunt lipsiți de mângăierea, că numele lor va trăi și se va continua prin copii. Se mângăie deci cu gândul, că depunând întreagă truda vieții lor la dispoziția fiilor *întregului neam, aceștia* vor da din gură în gură numele lor eternității.

Până acuma, nu s'a făcut însă aproape nimic în ce privește cinstirea acestor fel de oameni. Numele binefăcătorilor noștri le citim numai așa ocazional, din interes privat, cu ocaziunea excrierii concursului pentru cutare stipendiu ori ajutor.

Ar fi timpul și ar fi demn totodată, ca poporul român să caute și să afle *modalitatea*, prin care să țină pururea vie memoria nobililor săi *mecenați*, prezentându-i ca o pildă de urmat și pentru alții.

Eu aș avea o modestă propunere: „Asociațiunea”, prima noastră instituțiune culturală, care stă de asupra confesiunilor și organizațiilor cu caracter provincial, ar fi mai potrivită pentru împlinirea acestei datorii naționale. Anume: *să editeze „Asociațiunea” un almanach care să cuprindă biografiile și portretele tuturor acelor, cari au lăsat fundațiuni pentru scopuri culturale românești.*

Să se creieze în palatul „Asociațiunii” din Sibiu *un fel de „Pantheon”, o galerie de portrete a tuturor mecenaților noștri.*

Ar fi aceasta o vrednică recunoștință și răsplată pentru toți aceia, cari au muncit viața lor întreagă, cu gândul și scopul, de a mări și asigura mijloacele de dezvoltare și întărire culturală a neamului

lor, în grelele și periculoasele împrejurări, prin cari trece azi.

Ar fi un prea frumos îndemn și pentru alții să se năzuiască a ajunge și ei în grandioasa societate, în „*Pantheonul*” binefăcătorilor neamului.

Și, ar fi și ceva frumos, artistic, estetic.

Un astfel de almanah, n'ar lipsi de pe masa nici unui intelectual român. Iar, când s'ar abate cineva pe la Sibiu, cu inima plină de evlavie, cu sufletul plin de mândrie ar cerceta „*Pantheonul*” mult povestitor.

„*Pantheonul mecenaților români*” ar fi o dovadă strălucită și veșnic vie, cât de mult știe să prețuiască neamul românesc, pe aceia, cari în astfel de mod, au știut să servească marile interese naționale, fără multă larmă, modest și fără reclamă de multe ori respingătoare. — r. —

CRONICA EXTERNĂ

Italia

Credite noi pentru flote

Despre rivalizarea între Monarhia austro-ungară și Italia a făcut admiralul italian Bettolo următoarele declarații: Fiecare din cele două State aliate poate merge pe calea sa, fără ca celălalt Stat, să se simtă amenințat. — Deocamdată Italia este în avantaj pe Adriatică, și anume în raportul 13: 10. După 1914 însă, când programul naval al Austro-Ungariei va fi realizat, Italia ar rămânea inferioară. — Noi nu căutăm motiv de conflict, și acordăm aliaților noștri dreptul de a se apăra cum cred ei mai bine, făcând și noi asemenea.

În același timp se anunță din Genua, că guvernul italian a comandat, cu termin fix, alte două vase de războiu, afară de cele luate în proiectul din 1909, având votat deja creditul extraordinar de câte 80 milioane lire la an.

Din Austria

Un ministru al marinei?

Viena, 25 Ian.

Comandantul marinei austro-ungare, contele Montecuccoli, a fost avansat la clasa a doua. Rangul acesta îl au numai miniștrii; deci în trecerea aceasta s'a văzut tendința de a da afacerilor marinei de resbel conducere independentă. Azi, ea formează o secție a ministeriului comun de resbel, și prin acesta responsabilă ambelor delegații pentru întrebuițarea bugetului, care a ajuns la cifra de 70 milioane, cu credite, pentru cei 5 ani ce vor urma, în suma de 50-70 milioane. Cunoscută fiind grija ce se dă în timpul din urmă pentru dezvoltarea flotei, este destul de probabilă ideea de a restitui ministeriului marinei, care a existat deja la 1862, deși comunicatul oficial de azidimineață vestește, că avansarea aceasta înseamnă numai o distincție personală ce a voit să-i facă Majestatea Sa amiralului său.

Noul guvern

și chestia macedo-română

E cunoscut atât în cercurile aromânești cât și în cele diriguitoare, că chestia macedoneană se sbate în haosul lipsei complete de organizație. Nimeni n'a avut autoritatea cerută în actualile împrejurări, atât de favorabile progresării noastre, ca să dea o organizație potrivită necesităților locale și cari ar fi pus capăt neînțelegerilor din sânul Aromânilor.

În anul trecut fostul ministru de externe a vrut să facă o încercare prin în-

ființarea unor eforii, denumite centrale, spre deosebire de cele locale recunoscute ca legale prin iradeaua imperială din 1906. A trecut un an, de când se face această încercare, fără să dea acestei instituțiuni sancțiunea cuvenită spre a deveni autoritate cu drepturi și atribuțiuni administrative. Cu toate acestea, susținătorii eforturilor centrale din orașul nostru, fără avizul prealabil al ministrului, s'au constituit în eforie instituindu-se în autoritate.

Cei din Salonic și Ianina, deși s'au constituit, n'au vrut să intre în activitate, până când nu va sosi regulamentul, prin care trebuie să li se arate modul de constituire și drepturile eforturilor centrale. Din cauza aceasta dibuim într'un labirint, din care nu vom putea ieși multă vreme dacă nu se vor lua măsuri grabnice de clarificare a situației.

Noul guvern va trebui să ia în cercetare atât desideratele congresului didactic cât și cele ale susținătorilor eforturilor. Și după ce le va studia amănunțit din toate punctele de vedere, să ne înzestreze cu o organizație solidă și durabilă.

Dela „Asociațiune”

Comitetul central în ultima sa ședință, ținută în 21 Ianuarie a. c., a primit o nouă fundațiune de peste 100 mii de coroane dela fericitul dr. Grigorie Sândeianu. Conform dorinței fondatorului din o parte a venitul acestei fundațiuni se vor împărți burse studenților dela școalele secundare și superioare, iar o parte se va întrebuița pentru alte scopuri culturale și de binefacere, pe cari le va hotărî mai târziu comitetul central. Fapta fericitului fondator se laudă de sine și credem, că întreaga obște românească îi va pomeni cu pietate numele în toate vremurile.

În aceeași ședință, d. secretar Oct. C. Tăslăuanu, a raportat că, în urma apelului ce l-a făcut biroul central, s'au înscris, până în 21 Ianuarie a. c. 4751 de membri ajutători, ca abonați ai „Bibliotecii populare a Asociațiunii”. Reușita acestei biblioteci e deci pe deplin asigurată. Comitetul central a dispus ca primul număr din bibliotecă, care cuprinde povestirea istorică „De demult” de dr. Ioan Lupaș, să fie retipărită încă în 5000 de exemplare, va apărea deci în 10.000 de exemplare. Sunt nădejdii că aceste 10.000 de exemplare se vor trece toate, fiindcă numărul membrilor crește în fiecare zi cu câte-o sută-două. Când scriem aceste rânduri numărul membrilor ajutători se apropie de 6000.

În aceeași ședință comitetul central a autorizat pe d. secretar Oct. C. Tăslăuanu să publice sub auspiciile Asociațiunii o *Bibliotecă a scriitorilor dela noi*, care va apărea sub îngrijirea d-sale în editura institutului de editură Krafft din Sibiu. Această Bibliotecă va cuprinde patru volume pe an, în format de 8° (Minerva) și fiecare volum va fi aproximativ 10-15 coale de tipar. Casa de editură a oferit Asociațiunii din fiecare volum câte o sută de exemplare cu un preț de 50°. Primul volum va cuprinde bucățile cele mai reușite din opera distinsului nostru scriitor Al. Ciura.

Comitetul central a aprobat și hotărîrea despărțământului Timișoara de a clădi o *casă națională în Timișoara*, care va fi proprietatea Asociațiunii și care va servi de templu al culturii românești în acele părți.

Conferențiarul agronomic al Asociațiunii s'a încredințat să cutriere toate comunele din comitatul Sălagiu, având să țină prelegeri și să răspundească „Bibliotecii populare a Asociațiunii”. După ce va termina cu acest comitat urmând același program sistematic va cutriera și alte comitate, mai ales dacă fruntașii noștri îi vor da sprijinul cuvenit.

Din toate aceste oricine se poate convingea de bunul mers al „Asociațiunii”, pe care suntem datori să o sprijinim cu toții din răspuțeri în realizarea problemelor culturale ce le urmărește.

Parlamentul ungar.

Sedința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 27 Ianuarie.

Sedința se începe la orele 10¹/₄ a. m.

Prezidează **Návay Lajos**.

Se citește și verifică procesul verbal al ședinței de ieri, apoi deputatul Bötönyi József depune jurământul de membru al comisiei cenzurătoare,

Chestia băncei.

Egri Béla: Vorbește pentru banca independentă și se provoacă la Falk Miksa, care înainte cu zeci de ani a spus, că amândouă băncile, ungurească și austriacă, pot să existe una lângă alta. Din punct de vedere de drept constituțional excepționează §-ul 5 al proiectului băncei, care atentează la Constituția țării.

Prezintă o moțiune pentru înființarea băncei independente.

Hock János: Spune, că desbaterile în chestia băncei decurg la nivel înalt încât ele sunt instructive chiar și pentru experți. Opoziția luptă pentru interesele națiunii (ungurești. N. R.) și numai mințile preocupate se pot împiedeca în aceasta. Lupta este o chestie de onoare politică a opoziției, care dacă în situația actuală ar capitula și ea, ar da naștere multor rele. În sfârșit nici de dincolo n'ar vedea bucuros o nouă invazie de Eschimoși. (Ilaritate). Să nu uităm, că pe tărîmul urcării dărilor am ajuns pe povârniș și că în astfel de împrejurări trebuie un frâu, care să oprească guvernul în calea aceasta precipitată. Cine să fie frâul acesta?

Ugron Zoltán: Lukács László. (Sgomot).

Hock János: Lukács László dispune de mari însușiri de înfrânare, dar numai contra aspirațiilor naționale. Au doară Perczel Dezső este frâul? Ori Láng Lajos, bona guvernului? (Ilaritate).

Față de acești frânari trebuie o opoziție, care să apere interesele țării în contra guvernului și Vienei.

Vom lupta deci până când regulamentul Camerei ne va răpi arma din mână. (Aprobări. Noi discutăm temeinic, ceea ce nu înseamnă că facem obstrucție).

Vorbește amănunțit despre interesele legale de bancă și arată, că urcarea intereselor legale nu trebuie să sperie pe nimeni, de oare ce pe bancherul, care-și depune aici capitalul, mai mult îl interesează câștigul.

Țara pretinde, ca și plutocrația să jertfească pe altarul libertății un jumătate procent din procentele sale. (Aplauze în stânga).

REBURIMINI

Alcoolul și vocea. Că alcoolul are influență asupra vocii omului, vor fi observat desigur toți la semenii lor, iubitori de băutură. Oamenilor în stare luminată le place să vorbească cu voce tare, după care urmează de regulă la trezire, că toți acești vorbitori se aleg cu câte-o strașnică răgușeală. Doctorul Sandras, a făcut interesante studii cu privire la influența alcoolului asupra vocii omenești. D-sa arată că această influență e foarte stricătoare, căci conform experiențelor sale alcoolul de 90° nimicește aproape cu desăvârșire vocea omului, așa că după o pauză de peste o oră își recapătă extensiunea. După băutura de rom, absint și licheur, băutorul își pierde cel puțin cele două tonuri de jos, dacă nu mai multe; repetând băutura, poate să se bucure băutorul dacă poate da patru tonuri. — Efectul vinului e mai puțin periculos pentru voce, și aceasta e un mare noroc pentru oamenii, cari iau parte la banchete, căci altminteri ar deveni foarte tăcuți.

Ultime informațiuni

De-ale noastre.

Arad, 27 Ianuarie 1911.

Apel. Preotul gr.-ort. dr. Sebastian Stanca și preotul gr.-cat. dr. Nicolae Brânzeu au împărțit următorul Apel:

„Subscriții în numele poporului român din comunele Coroșteni—Vulcan ne îndreptăm glasul nostru rugător către P. T. D-Voastră, cerând sprijinul binevoitor la zidirea școlii noastre.

Ne aflăm pe teritoriul istoric al țării Hațegului, la granița României, unde Pasul Vulcan a format todeauna trecătoarea între Ardeal și țara românească; pe valea pitorească a Jiului, care izvorând în România, trece incoace și după o scurtă petrecere între noi, cunoscându-ne necazurile, cu mare vuet se întoarce în patria sa! Locurile acestea azi, în urma bogatelor exploatare miniere, sunt cu totul ocupate de străini: uimitoare instalații tehnice, colonii întinse, comune cu mii de locuitori se află pe livezile și poienile de odinioară!

Însă elementul român dă tot îndărăț, e spre peire! Ne lipsesc mijloacele. Deodată cu întreprinderile industriale, deschiderea a tot felul de școli și instituții culturale străine merge paralel slăbirea și nimicirea școlilor românești. Muncitorilor Români pentru munca grea, cu care îmbogățesc capitalul străin, li-se ofer școli, în cari nici religia nu o pot învăța românește. E vădită primejdia de desnaționalizare a neamului nostru chiar aici, la granița României.

Comuna Vulcan, una dintre cele mai de frunte pe Jiu, e azi mai primejduită. Față de 3 școli ungurești cu 7 învățători (a 3-a, cea comunală, acum s'a înființază) are o singură școală românească, susținută împreună cu comuna Coroșteni. Aceasta are un edificiu vechiu, de lemn, necorespunzător, din partea autorităților ungare demult dificultat, încât dacă nu se va zidi în primăvară edificiu nou, e periclitată existența ei. Poporul însă de ambele confesiuni, în timpul de față e atât de îngreuiat cu zidirea bisericilor și caselor parohiale încât nu poate suporta toate sarcinile.

Prin urmare noi subscriții preoți apelăm la sprijinul publicului românesc și rugăm P. T. D-Voastră, ca privind cauza noastră ca o cauză de interes general național, să ne învredniciți de ceva milă, trimițându-ne ajutorul generos, ori cât de mic, o sfărâmură numai, pentru noi e mult. Din acestea, ca din tot atâtea cărămizi, vom zidi templul modest al culturii românești, fortăreața neamului la poalelele „Castelului din Carpați.“

Ofertele marinoase, cari se vor aduna pe cale publică, sunt a se trimite până la 1 Maiu a. c. la adresa: „Școala română gr.-cat. Vulkan, Hunyad-megye, Ungaria“

Nou proces al Făgărășenilor. Mercuri s'a judecat la tribunalul din Brașov procesul electoral al vrednicului și pe nedrept persecutatul notar din Scoreiu, d. Alexandru Comșa. Se zice că la amenințarea prim-pretorelui din Arpaș, Evreul, crășmar din sat l-a pârât pe notar, că cu ocazia alegerilor dietale l-a amenințat cu vorbele: „Măi jidane, de nu-i vota cu dr. Vajda, îți sboară creerii în grindă“ și că notarul a dat unui om din sat 2 cor. să-și cumpere o secure, să lovească în cap pe Evreu. Adevărul constatat judecătorește, recunoscut de d. notar și dovedit de martori, este, că notarul strâns și el cu ușa electorală a administrației, ca și Evreul, a zis către acesta prietenește: „Mă jidane să avem grije, că de nu vom vota cu Vaida, ne toacă oamenii în cap“. Tribunalul, ca și judecătoria cercuală din Făgăraș, a achitat pe d. notar Al. Comșa. Și apoi când vezi suspendări și procese intentate pentru astfel de minciuni să nu crezi, că cei dela oiștea comitatului Făgăraș nu-s — copiii?

Avis proprietarilor. Facem atenți pe toți cititorii noștri, că întrucât ar avea proprietăți îngreunate cu datorii ipotecare, sau cu drept de folosire în favorul unei a treia persoane, să a-

nunțe faptul acesta până la finea lunii Ianuarie, antistiei comunale, unde plătește darea, ca să poată beneficia de favorul, ce-l acordă legea în asemenea casuri, scărițând darea directă a moșiei, sau caselor astfel îngreuiate. Interesații vor face mai corect, dacă vor anunța precis nrul după cărțile funduare ale pământurilor și caselor astfel îngreunate, cum și datul începutului și scadenței, cum și mărimea datoriei intabulate, tot odată numărul decisiunii cu care s'a făcut intabularea.

Recensământul vitelor. Deodată cu recensământul general, făcut la 1 Ianuarie pentru întreaga țara, ministerul de agricultură, a ordonat și facerea recensământului animalelor de casă. Se va efectua din partea antistilor comunale, la 15 Februarie a. c.

Facem atenți mai ales pe țărani noștri, să dea datele corect, nefiind vorba de urcarea dărilor cu acest recensământ, ci de constatarea atât de necesară, din punct de vedere politic și economic a adevăratei bogății, sau sărăciei a țării. Ultimul recensământ al animalelor domestice s'a făcut la anul 1895.

La timpul său, când vom avea rezultatele, vom publica tabelele comparative cu numărul din 1895 și cu cele de acum. Să vedem cât spor și câtă scădere s'a arătat în averea țărâniei noastre.

Ar fi mult de dorit, dacă preoțimea, învățătorimea, ori știutorii de carte ne-ar ținea în curent cu rezultatele obținute la 15 Februarie.

Azi, au sosit în orașul nostru, din mai multe comune fruntașe, numeroase deputațiuni, care ni s'au plâns, că protopretorii cercuali, de și anterior le-a promis că va lăsa liberă candidarea celor aleși de popor, acum cu ocazia alegerilor de juzi comunali, au desconsiderat cu desăvârșire dorința poporului, calcându-și în același timp și cuvântul dat, și au candidat numai pe oamenii notărașilor.

Alegerea în realitate nici n'a avut loc ci pur și simplu, fără nici un control și cu dela ei putere, au declarat aleși pe foștii juzi. Procedura aceasta fără seamăn a măhnit adânc pe bieții oameni și în culmea indignării de care erau cuprinși, au bătut la ușile tuturor avocaților noștri, rugându-i să apeleze procedura aceasta ilegală. În zadar oameni buni căutați dreptate, pe care nici noi cu toată dragostea ce o avem pentru voi nu putem să v'o dăm! Ce să facem? Trăim într'o vreme, când turcul te bate, și tot el te judecă... Se vede că așa ne-a fost scris — să răbdăm!

Un avocat.

Despre „Românul“. Din ziarul „Libertatea“ din Orăștie, cu dată de 13/26. a. c. estragem următoarele:

„Osebite socială! În numărul său dela 25 Ianuarie n. ziarul „Românul“ din Arad are un luminat articol despre ținuta ce trebuie să o avem noi și în cele sociale (în atingerile de petreceri, de viață familiară) cu popoarele din jurul nostru.

Ținând înaintea ochilor faptul, că noi ca popor, stăm într'o nesfârșită și crâncenă luptă națională, trebuind să ne apărăm cu peptul, cu brațele, cu tot trupul bietele drepturi ale neamului, — „Românul“ își spune părerea, care e ca un cuvânt de ordine, poruncă, cum să ne purtăm și în cele sociale față de popoarele cu cari încolo stăm tot pe câmp de războiu?

Noi nu purtăm în țara asta o simplă luptă politică de opoziție (de-a face împotriva stăpânirii), — zice „Românul”. Lupta noastră este cu totul de altă natură! Noi luptăm pentru însăși temelia vieții noastre naționale, pentru însuși dreptul nostru la viață națională.

In astfel de împrejurări, rostul atingerilor noastre sociale cu neamurile, cu cari locuim împreună, trebuie fără îndoială să se potrivească și ele acestei lupte pe viață și pe moarte!

„Ingrijirea noastră națională trebuie să se arate în toate faptele vieții noastre de obște, în toate deprinderile noastre sociale și culturale!”

Așa grăiește, înțelept, ziarul din Arad.

Rugăm pe d. protopop Ioan Popu dela Hunedoara și pe cei din curatoratul, care a dat „balul” de Anul nou (vezi „Declarația” de pe pag. 4), — să cetească și să recetească aceste păreri în numărul 8 al ziarului „Românul”.

In acelaș număr în altă parte:

„Urmărim de 2 săptămâni noua foaie a partidului nostru național, ziarul „Românul” ieșit la Arad dela Anul-nou încoace, — și putem spune eu mulțumire sufletească, că nu ne-am înșelat în darea noastră cu socoteala asupra foii și a urmărilor întemeierii ei, despre cari am scris încă înainte, de repețite ori. Ziarul e ținut la nălțimea ce i-se cuvine, aduce articli bine îngrijiți și luminați de o adâncă și dărză iubire de neam, — așa cum ne place să o vedem în un bun ziar românesc”.

Cununie. Joi, în 26 Ianuarie n., a avut loc în catedrala din Sibiu cununia religioasă a d-șoarei Eugenia Mazzuchi cu d. dr. Tiberiu Brediceanu, secretarul băncii „Albina”. Sincere felicitări!

Logodnă. Candidatul de preoție Silviu Filip și Aurelia Vancu, fiica învățătorului Petru Vancu, din Măderat, s'au logodit. Trimitem tinerilor felicitările noastre.

Convocare. Comitetul despărțământului „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român” va ține în 29 Ianuarie st. n. 1911 la orele 12 din zi în comuna Vidrasău o prelegere populară la care invită cu drag pe toți, cari doresc înaintarea culturală a poporului român.

Nou avocat român în Caransebeș. D. Dr. Alexandru I. Morariu aduce la cunoștință, că și-a deschis cancelaria advocațională în Caransebeș, strada Traian Doda Nr. 24. (Casa Stempel).

Din patrie.

Alegerea de protopop la Brașov. Ni-se nunță, că pentru conducerea sinodului protopopesc electoral pentru îndeplinirea scaunului protopopesc al Brașovului e numit dr. Eusebiu Roșca protosin-cel, directorul „Seminariului Andreian”. Ziua alegerii e fixată pe 17 Februarie (2 Martie n.). Alegerea se va ține în sala festivă a gimnazului românesc din Brașov.

Funcționarii suspendați demisionează. Doi dintre funcționarii suspendați în comitatul Hunedoarei, și-au înaintat demisia. Unul este căpitanul de poliție din Deva, Tóth Elemér, care vrea să se facă acum notar. La auzul suspendării sale, soacră-sa a murit. Al doilea este pretorele Barna Gábor din Petroșeni, care acum trei zile a înaintat prefectului Mara demisia sa la Hațeg, unde se fac deasemenea cercetări asupra neregularităților administrative.

Din străinătate.

Sosirea M. S. Sale la Budapesta. Se anunță, că M. Sa Impăratul Francisc Iosif va veni la Budapesta nu la 8 Februarie n. ci numai pe la mijlocul lunei Februarie.

Gorcki asupra executărilor monstre din Rusia și Iaponia. Marele scriitor rus, Gorcki, care trăiește afară din patria sa, a adresat unui prieten francez al său din insula italiană Capri o scrisoare cu următorul conținut:

Dragul meu! Sunt Rus. In patria mea se execută sub forma legalității sute și mii de oameni. Zi de zi ucid câte un bărbat cum se cade și nici nu se știe măcar, când o să se pună capăt acestor barbarii. Cu drag mă alătur și eu către cei ce protestează împotriva executărilor colegilor noștri japonezi. Și n'as știu ce să răspund de m'ar întâmpina un jude japonez cu astfel de cuvinte:

Domnul meu! Noi Japonezii ducem pe acuzații noștri în fața tribunalului, adevărat ca în fața unui tribunal improvizat, dar îi ducem. La d-voastră, în Rusia însă se ucid oamenii fără nici o judecată. De ce nu protestează Europa civilizată împotriva acelor legi ce le aplică Rusia, așa de cumplit față de inimicii săi cari de fapt sunt binevoitorii Rusiei.

Boala Moștenitoareii tronului olandez. Mica clironomă a Coroanei olandeze, princesa Lulia, a căzut într'o influență foarte acută. Temerea, ca nu cumva boala să treacă în pneumonie, a umplut întreaga țară de adâncă întristare. Regina a chemat pe soțul său, prințul Henric telegrafice la patul de suferințe a copilei lor.

Cercetarea ziarului lui Cook. Șeful institutului meteorologic din Copenhaga Delacour, a controlat mai multe notițe de meteorologie din ziarul lui Cook și a constatat, că datele până la gradul 85 de latitudine trebuie să fie luate din experimentări reale. Referitor la datele pentru părțile mai nordice, Delacour face acum controlă, despre care va raporta în curând.

Calea ferată dela Dunăre până la Marea adriatică. Se confirmă știrea, că mai ales d. Ciuricoff, ambasadorul Rusiei pe lângă Inalta Poartă din Constantinopol desvoaltă mare agilitate în interesul înființării căii ferate, care ar duce din România peste Sârbia, Sandjac și Muntenegru la țărmurii Mării adriatice. Acest plan este de mare interes și pentru Italia și Rusia. Finanțarea se proiectează în următorul chip. Rusia ar contribui cu 15 milioane franci, Italia cu 35 milioane și Muntenegru cu 2½ milioane franci. Nu încapă îndoială, că îndeplinirea acestui plan ar fi de urmări păgubitoare pentru Monarhia-ungară.

Sângeroasă ciocnire între revoluționarii din Yemen și trupe. In apropiere de Ebna s'a dat o luptă între 700 revoluționari arabi și 500 soldați. Răsculații au avut 50 morți și 250 răniți, iar trupele 50 morți și 40 răniți.

Consiliul de ministri a numit pe Abdulah pașa, comandantul trupelor din Hejjas, ca comandant suprem al trupelor trimise în Yemen.

Constantinopole. — Deputații din Yemen au avut o întrevedere cu ministrul de interne în privința evenimentelor din Yemen.

Constantinopol. — Patriarhul grec și armean din Constantinopol au conferit azi spre a se decide modul intervenției pe lângă Poartă, ca aceasta să nu trimeată soldați creștini pentru restabilirea revoluției din Yemen.

Dânșii vor să spue Porței, că acești soldați nu servesc așa de mult în armată, ca să poată suporta greutatea războiului.

Tot de această părere este și exarhul bulgar.

Complotul militar din Grecia. Emoțiunea, produsă în primul moment de complotul militar pus la cale de colonelul Lapathiotis, s'a potolit mult. Opinia publică judecă acum cu sânge rece incidentul și găsește, că nu trebuie să se dea o deosebită însemnătate faptei nesocotite a fostului ministru de războiu.

In acest timp ancheta se continuă cu activitate.

2 din cei 8 subofițeri arestați, fiind găsiți nevinovați, au fost puși în libertate.

Lapathiotis, care s'a îmbolnăvit, a fost internat sub pază în spitalul militar.

Tot în legătură cu complotul trebuie pus și punerea în disponibilitate a generalului Constantinides, comandantul corpului 2 de armată. Acestuia i-se reproșează că pe față și-a arătat simpatia pentru mișcarea subofițerilor.

Uciderea consulului italian din Tripolis. Din Spezis se depeșează, că în Tripolis ar fi atacat Maurii pe consulul italian și l'ar fi vulnerat de moarte. Știrea încă nu e confirmată. Incât s'ar adevăra, nu încapă îndoială, că flota de război a Italiei numai decât va pleca spre Tripolis, fiind și așa mare indignarea Italianilor împotriva acestui principat turcesc din Africa.

Ciuma din Manciura se lățește cu o iuțeală enormă. Se zice că cloșanii ar răspândi baccii acestei boale grozave. Într'un singur oraș, în Guadian au murit în decurs de o săptămână 2776 persoane de ciumă. Intreaga împărăție imensă a Chinei e în groază, fiind amenințată de aproape de primejdia lăptirei ciumei. Comisia internațională din vicereatul Tien-Cin nu s'a putut întruni, deoarece toți membri au părăsit China. Europeanii părăsesc Peckingul, capitala Chinei. Se șvonește, că clironomul Germaniei, care este cu soția sa pe cale către China, nu va debarca, ci va trece de-adreptul la Iaponia.

Bulgarii din Macedonia tot nu se liniștesc. Bandele lor, cari terorizează pe Grecii și Românii din Macedonia, tot dau semne, că nu-s încă distrușe cu desăvârșire. Dar le merge rău. Azi „comitagii” bulgari nu mai ajung să atace, căci tot mereu sunt urmăriți. Și cum îi prinde, curând îi și leagănă vântul. In timpul din urmă au fost executați cu ștreang 6 inși, 18 au fost judecați la muncă silnică pe vieață, 11 la robie de câte 15 ani, 19 la robie de câte 10 ani, 17 la robie de 5 ani și 4 la temniță de 3 ani. Asprimea acestor sentințe a făcut mare impresie în întreaga Macedonia. E și vremea să înceteze banditismul pornit din ură de rasă.

Nou ziar aromân în Turcia. La Salonic, în Turcia, a apărut un nou ziar românesc, „Dreptatea” scris în graiul Românilor de acolo.

Urăm confratelui izbândă pentru deșteptarea fraților de acolo.

Din parlamentul austriac. In ședința de Miercuri a comisiunii bosniace din parlamentul austriac, deputatul Redlich (din uniunea naț. germană) într'un discurs frumos și documentat, a respins energic toate pretențiunile Ungariei la orice fel de avantajii de drept public față de Bosnia și a făcut propunerea, să se dovedească aceasta într'un memorandum adresat Majestății Sale. Proiectul de rezoluție al dep. Redlich a fost susținut și de Cehi și de Poloni.

Scolare. In Austria s'a fixat începutul ferriilor la toate școalele secundare ale Statului pe 1 Iulie. In schimb, ministrul a șters „feriile semestrale” cele câteva zile de pauză între semestrela anului școlar. Deci, poimâne, la 31 Ianuarie, elevii vor trece fără întrerupere în semestrul al doilea, simțind, oricum, lipsa unui scurt repaos după agitarea, prin care au trecut așteptând clasificarea.

Credit pe ipotecă, pe cambiu
și pentru oficianți mijlocește

HERZOG SÁNDOR

ARAD, str. Weitzer János 15. — Telefon nr. 376.

Politica internă a Rusiei Primul ministru Stolypin a declarat unui reprezentant al lui „Nowoje Wremja” asupra vederilor, de care este condus Imperiul rusec în politica internă. Duma a adus reforme însemnate financiare, fapt ce arată capacitatea de muncă a acestei instituții. Se vor reforma apoi conducerea guvernămintelor și a cercurilor administrative. Mai actuală și mai importantă este însă chestia școalelor populare.

Relativ la nemulțumirea, ce domnește în cercurile studenților universitari, Stolypin a declarat, că izvorul acestuia este a se căuta în sânul comitetelor revoluționare din Paris, însă nu în organizația învățământului superior.

În urma edificării liniilor ferate în Persia, Stolypin dorește să dea o mai mare atenție industriei rusești, că bani pentru edificarea acestor linii nu sunt, și speșele se vor acoperi prin împrumuturi. Tot astfel vor trebui prevăzute cu trenuri și părțile interne ale Imperiului. Chestia evreească va primi în timpul cel mai scurt o soluție pozitivă.

Copii răpiți de o bandă de hoți. Câțiva bandiți au pătruns în castelul milionarului Geanco din Musala în care se aflau numai copiii și i-au furat, i-au dus în munți și sunt dispuși a-i restitui numai în schimbul sumei de 30.000 lei. Familia opunându-se a denunțat cazul autorităților cari au trimis armată contra bandiților. Probabil că familia nu-și va mai revedea copiii.

Din Grecia. În ultimul moment aflăm că fostul ministru de războiu, colonelul Lapathiothis a fost pus în libertate. Ancheta pornită în contra lui a dovedit că nu s'a făcut vinovat de trădarea patriei ci numai de indisciplină gravă!

BIBLIOGRAFII.

—x—

- Au apărut și se pot procura dela Librăria diecezană din Arad:
- Delavrancea: Luceafărul, dramă în 5 acte 2.50
 Moruzi C. D.: Instrăinații, studiu social în formă de roman 2.—
 Drăgușanu C. I.: Călătoriile unui Român Ardelean în țară și în străinătate, cu prefață de N. Iorga 1.50
 Bănescu N.: Un capitol din istoria mănăstirei neamțului. Starețul Neozil 1.—
 Iorga N.: Viața femeilor în trecutul românesc 1.75
 Iorga N.: Balada populară românească, originea și ciclurile ei —.20
 Fabiola sau Biserica din Catacombe de Eminența Sa Cardinalul Wiseman trad. de Natalia Negru 2.50
 Povestea lui Mihai-Vodă Viteazul în versuri —.15
 Locusteanu P.: Nevasta lui Cerceles, farsă într'un act. —.10
 Tolstoi L.: Păcat mare 3.—
 — Cele din urmă —70
 — Războiul Rusu-Japonez, Desmeteciți-vă 1.—
 — Viața, Religia, Patria, Armata, Avere —.10
 — Cei cari trăiesc și cei cari mor ultima scriere a lui Tolstoi —.10
 Andreev L.: Anatole France, Povești de Crăciun : —.10
 Renan Er. „Viața lui Isus” trad. de Marian. —.60
 Gorki M. „Mama” roman trad. 2.50
 Delavrancea. „Luceafărul” dramă 2.50
 Wiseman. „Fabiola sau Biserica din Catacombe” trad. de Negru V. 2.50
 Carageale, „Schife Nouă” 2.50

- Dobrogeanu-Gherea, „Neoiobăgia” 3.50
 Popescu C. Povești și fabule pentru copii cu ilustrații leg. 3.—
 Calendarul Minervei pe 1911 1'30
 Dr. Bianu V. Doctorul de casă sau dicționarul sănătății 14.—
 Schiller, „Don Carlos” trad de Coșbuc —.50
 Calderon, „Judecătorul din Zalamea” dramă trad. de Densușianu —.40

La comande să se alăture și pentru francatură 10—20 fil.

*

— 1907. Anul II. Vol. III, Nr. 50, apare în București sub direcția d-lui Ion Gr. Păucescu.

Revista Democrației române. Anul I. No. I. No 43, București. Director Gh. Diamandi.

Domnia legilor, organ naționalist democrat. Anul IV, No. 22. Apare în R.-Vâlcea.

Facla. Anul II, No. 2.

Căminul nostru, revistă săptămânală sub îngrijirea d-lui I. Boteni, cu articole de Constanța Hodoș, I. U. Soricu etc. Redacția și administrația Str. Clopotarii vechi, 57 bis.

Raport general al Comitetului central al „Reuniunii române de agricultură” din comitatul Sibiiului, redactat de V. Tordășianu.

ECONOMIE.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

26 Ianuarie 1911.

Prețul cerealelor după 100 kgr. a fost următorul:

Grâu nou

De Tisa	— — — —	22:50—23:50
Din comitatul Albei	— —	22:35—23:30
De Pesta	— — — —	22:45—23:05
Bănățanesc	— — — —	22:45—23:35
De Bacica	— — — —	22:45—23:16
Secară de calitate I.	— —	15:90—16.—
Orzul de nutreț, calitate I.	— —	15:80—16.—
Ovăs de calitate I.	— —	17:50—17:80
Cucuruz	— — — —	10:95—11:20

Piața grânelor din Aradul-Nou.

26 Ianuarie 1911.

S'a vândut azi:

Grâu	800 mm.	10:40 — 10:65
Orz	„	7:40 — 7:50
Ovăs	„	7:50 — 7:60
Secară	„	7.— — 7:10
Cucuruz	300	„	4:70 — 4:80

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 klg.

POȘTA REDACȚIEI

D-nei S. A. în Săn Nicolaul-mare. — Gospodina noastră Vă mulțumește călduros pentru observarea făcută. Aveți dreptate. Da, „Românul” se va ocupa și cu chestii feminine. Primim cu plăcere tot ce veți scrie în chestii de bucatărie.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Tuturor pe cari îi privește: Favoruri la prețuri de abonamente nu să acoardă nimănu.

Redactor responsabil: Atanasiu Hălmăgian.

Indemnăm pe onorații cititori a se abona la ziarul „Românul”, organul autorizat al comitetului central executiv al partidului național român din Ungaria și Trasilvania.

Abonamentul este pentru numărul de zi:

Pe un an	28 Cor.
Pe 1/2 de an	14 „
Pe 3 luni	7 „
Pe 1 lună	2'40 „

Pentru numărul poporal:

Pe 1 an	4 „
Pe 1/2 de an	2 „

Pentru România numărul

de zi pe 1 an	40 franci
pe 1/2 de an	20 „
iară numărul poporal	10 „

Numărul poporal va apărea în fiecare săptămână Vineri dimineața.

Abonamentele, inseratele și toate scrisorile referitoare la administrarea ziarului se vor adresa: **Administrațiunii ziarului „Românul” — Arad (Str. Battyányi nr. 2),** iară scrisorile privitoare la partea redacțională se vor trimite: **Redacției ziarului „Românul” — Arad (Str. Battyányi nr. 2)**

Cele mai noi susceperi de

plăci pentru
gramofon:

Hulló falevél

din „Czigányszerelem” și din
□□ „Balkáni hercegnő” □□

se capătă la

Koch Dániel

Arad, str. Deák-Ferencz.

Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă”.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

**Recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii.**

**Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.**

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

TIPOGRAFIA DIECEZANĂ

ARAD, STR. BATTHYÁNYI 2.

Asortată fiind cu cel mai variu și mai modern material pentru lucrări ce ating arta tipografică, se recomandă a executa tot felul de tipărituri ca : Documente, liste de escompt percepțiuni și eroğațiuni, invitări pentru petreceri.

Tobuze pentru Țigarette
de fabrica

Bardou

care sunt mai bune și mai
plăcute, se capătă la —

Librăria **FRĂȚII ROTH**

ARAD, Andrassy-tér. (Vis-à-vis de Monumentul-sfânt).

„Perla Ungariei-de-Sud“.

Cereți cu inzistență : **Apă minerală „APOLLO“**, de Lippafüred.

Beutură plăcută pentru antialcoolisti, nu înegrește vinul, ba chiar îl direge, nu se așază; am ajuns, ca să nu mai recurgem la apele minerale din străinătate. Deoarece apa aceasta minerală excelentă e numită „Giesshübl ungurească“ e consult ca în locul apei rele de beut să se întrebuițeze „**Apă minerală Apollo**“.

E curată, cristalină, fără baccili, bogată în carbon, nu conține fier, descompune flegma, diuretic și promovează apetitul; e mai ieftină decât soda.

Fiecare sticlă e închisă hermetic. Feriți-va de falsificări. — Se capătă în Arad la Kardos Miklós, Szabadság-tér 12. Telefon Nr. 647., precum și în toate băcăniile și ospătăriile mai bune.

La Librăria die- cezană, Arad

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol.
legate în pele cu cop-
cii, 1 vol. 14.50, toate
volumele Coroane 172.

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák Ferencz 33.

Asortiment bogat în recvizite de scris pentru cancelarii, hârtie albă de scris, hârtie concept, penițe, cerneală, creioane, ș. a., tipărituri pentru advocați și socoțile bisericesti. Cărți de literatură, pedagogie, filozofie, teatru, poezii, nuvele și romane, acomodate pentru bibliotecile parohiale și școlare.

Recvizite bisericesti ca: Ornate, prapori, icoane, ripide, cruci pe altar și portative, litier, potire de bronz și argint, prășnicare, cădelnițe, candelă, brăne și pălării preoțești, precum și toate cărțile bisericesti.

Recvizite școlare fizicale conform articolului de lege XXVII. din 1907, hartele geografice necesare în școlile populare. Tablouri istorice. Registre pentru comercianți.

La cerere trimite catalogul gratis și franco.

